

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

БОРЂЕ НАТОШЕВИЋ 1821 - 1887

Каталог изложбе

Нови Сад, 1996

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Каталози изложби

7

Аутори каталога и изложбе
Олга Рудолф и Тамара Поповић

ПРЕДГОВОР

У јулу 1996. године навршило се сто седамдесет пет година од рођења др Ђорђа Натошевића, великана наше педагошке мисли, школског реформатора и великог мислиоца српске културне историје.

Лекар и просветни радник др Натошевић се родио 19. јула 1821. год. у Сланкамену. Гимназију је похађао у Карловцима и Сегедину, а 1840. год. почео да студира права, да би затим прешао на студије медицине у Пешти. Године 1850. промовисан је у Бечу за доктора медицине, после чега започиње лекарску праксу у Новом Саду. Но, убрзо потом почиње и са својим педагошким радом, коме је остао веран до краја живота. Професор, а потом и директор Новосадске гимназије постао је 1853. године. Година 1857. биће златним словима уписана у нашим педагошким анализима јер тада је др Натошевић постављен за надзорника српских школа у Аустрији, а следеће године постаје школски саветник. Прве године своје надзорничке делатности организовао је течајеве у Кикинди, Сомбору, Новом Саду, Темишвару, на којима је говорио о недостацима и манама тадашње школе, али исто тако и о поставкама за предстојећу реформу школства. Реформисао је гимназију и школску наставу уопште. У овом периоду његове активности подигнуте су две нове учитељске школе, једна у Карловцу а друга у Пакрацу, као и више девојачке школе у Новом Саду, Панчеву и Сомбору. Написао је буквар по новим наставним методама и тиме направио највећу револуцију у основном школству. Укинуо је стари, дуго година коришћени метод срицања и увео

очигледну наставу, завео у школама српски народни језик и тиме нашу школу унапредио и довео на савремени европски ниво.

Године 1858. покренуо је први педагошки часопис код Срба - *Школски лист*, у чијем је додатку од 1866. године излазио и *Пријатељ српске младежи*, први дечји лист. Подстакао је Змаја да своје прве песме за децу објави у овом листу. Издавао је *Годишњак* за 1867. и 1868. годину и сарађивао у *Омладинском календару Србије, Орлу, Седмици, Даници*. У том раздобљу на његов рад знатно је утицало дружење са Бранком Радичевићем, Ђуром Даничићем и Богобојом Атанацковићем, најеминентнијим представницима вуковске омладине.

Матица српска изабрала је 1861. године др Натошевића за свог почасног члана и од тада је он у њој веома активан. Био је један од првих чланова Књижевног одељења Матице српске, а од 1881. године па до своје смрти биран је за Матичиног председника. Дошавши на ову функцију, поред осталог, организовао је и издавање књижица за народ којима је вршио популарисање наука у народу.

Др Натошевић је умро изненада 1887. године у Карловцу. О његовом раду изречено је много оцена. Све оне су афирмативне и пуне похвала за великог барда наше педагошке мисли.

Од 1. до 31. августа 1996. године приређена је изложба у Библиотеци Матице српске о животу и раду др Ђорђа Натошевића. За изложбу су коришћена његова објављена дела и литература о њему из Библиотеке Матице српске, као и репродуковани оригинали рукописа, писама и фотографија из збирки Рукописног одељења Матице српске.

Изложбу и каталог приредиле су Олга Рудолф и Тамара Поповић.

О ДР ЂОРЂУ НАТОШЕВИЋУ

"Ђорђе Натошевић - педагошки је корифеј и претеча новог доба школе, наставник и лекар, писац и реформатор школе, народни трибун и културни посленик, трагалац по 'дубокој води народне забатаљености' који се дубоко спуштао у богате руднике научних испитивања".

Педагошка енциклопедија

"Нашем школству, нашој педагогији и нашој култури уопште служи на част што су међу онима који су их развијали имали и такве ствараоце какав је био Натошевић".

Милан Баковљев

"Тридесет и пет година радио је незаборављени добротвор народни Ђорђе Натошевић на педагогијској и народној књизи српској. Он је само за тим ишао, да свом народу у списима својим даје добру душевну храну, да народ поучи, освети, просвети и усрећи, а није му стало било ни најмање до славе и до књижевничког гласа, па с тога се он ретко кад потписивао под своје списе, држећи се строго оног начела: 'Не треба питати ко пише, него шта се пише...'

Он је био нама и Амос Коменски и Песталоци и Гразер и Келнер и Кер, и Дистервег наш. У њему једном, усредсређене су биле за нас све врлине најславнијих и најодлучнијих светских педагога".

Никола Вукићевић

"Натошевић је за педаљ времена умео тако рећи - до темеља да сруши старо тиранско школовање, учврстивши на тим развалинама станац - камење свему што ће да одржи и осигура будућност том реформаторском раду. А друго, он је проучио и сам темељито свој посао, умео изванредном вештином и знањем да изнесе пред учитељство све што му је требало знати - он му је представио слику нове будуће школе у пуној светлости".

Мита Нешковић

ΚΑΤΑΛΟΓ

Валюшевъ.

ДЕЛА ЂОРЂЕ НАТОШЕВИЋА

1. Нега краве и највећи добитак од ње / [Ђорђе Натошевић]. - У Новом Саду : Народ. књигоп. Дан. Медаковића, 1853.
2. Тело човечије по спољашњем изгледу / [Ђорђе Натошевић]. - Седмица, лист за науку и забаву, Нови Сад, 1855, бр. 9, стр. [65-67].
3. Кратко упутство за србске народне учитеље / [Ђорђе Натошевић]. - У Новом Саду : Епископска књигопечатња, 1861.
4. Народна школа : чланци из Српскога дневника / [Ђорђе Натошевић]. - У Новом Саду : Епископска књигопечатња, 1861.
5. Школски лист / [издаје и уређује Ђорђе Натошевић]. - У Будиму, бр. 6, 1864.
6. Зашто наш народ у Аустрији пропада / од Ђорђа Натошевића. - У Новом Саду : Платонова књигопечатња, 1866.

НАШ НАРОД У АУСТРИЈИ

ПРОПАДА.

Ђорђе Натошевић

Ова је расправа од „Матице Србске“ са 10 дуката одобрена на фондџу Навијач.

*Српс.
М. С. М. Платонова
у Новом Саду*

У НОВОМ САДУ.

ПЛАТОНОВА КЊИГОПЕЧАТЊА.

1866.

7. Основна школа у северној Америци / Ђорђе Натошевић. - У Пешти : Штампарија Хорњанскога и Трегерова, 1867.
8. Неколико народни песама за на изуст учење / [Ђорђе Натошевић]. - У Новоме Саду : Платонова штампарија, 1868.
9. Српске народне загонетке / [приредио Ђорђе Натошевић]. - У Новоме Саду : Платонова штампарија, 1869.
10. Дуван с погледа на здравље / [Ђорђе Натошевић]. - У Београду : Штампарија Стефановића, 1870.
11. Хлеб што га једемо, какав је и какав треба да је / [Ђорђе Натошевић]. - У Београду : Државна штампарија, 1874.
12. Српске народне загонетке / [Ђорђе Натошевић]. - У Новоме Саду : Српска народна задружна штампарија, 1876.
13. Науке из Светог писма у основној школи / [Ђорђе Натошевић]. - У Новом Саду : Браћа М. Поповића, 1878.
14. Буквар за српске основне школе / [Ђорђе Натошевић]. - У Новоме Саду : Штампарија А. Пајевића, 1880.
15. Астрономија / од Н. Локиера ; с немачког превео Ђ. [Ђорђе] Натошевић. - Нови Сад : Штампарија А. Пајевића, 1880.
16. Чувај се силовита пијћа / написао Ђорђе Натошевић. - У Новом Саду : Браћа М. Поповића, 1896.
17. Натошевићеви непознати списи / [приредио] Радмило Достанић. - Нови Сад : Матица српска, 1996.

ЛИТЕРАТУРА

18. [Др Ђорђе Натошевић : читуља]. - Застава, Нови Сад, 1887, бр. 104, стр. [2].
19. Др Ђорђе Натошевић : читуља. - Јавор, лист за забаву поуку и књижевност, Нови Сад, 1887, бр. 29, стр. 449.
20. Рад и именик Матице српске године 1886. - Нови Сад : Српска штампарија Светозара Милетића, 1887. - Стр. 83.

21. Поменик знаменитих људи у српског народа новијег доба / М. Ђ. Милићевић. - Београд : Српска краљевска штампарија, 1888. - Стр. 398-399.
22. Смрт дра Ђ. Натошевића. - Јавор, лист за забаву поуку и књижевност, Нови Сад, 1888, бр. 21, стр. 331-334.
23. Др Ђорђе Натошевић : читуља / Н. Ђ. Вукићевић. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1888, књ. 153, стр. 146-162.
24. У спомен Дру Ђорђу Натошевићу / говорио Аркадије Варађанин. - Летопис Матице српске, Нови Сад, 1888, књ. 155, стр. 49-77.
25. Др Ђорђе Натошевић. - Гробови знаменитих Срба, што су им кости у Новом Саду укопане / И.[Илија] О.[Огњановић]. - Јавор, лист за забаву, поуку и књижевност, 1890, бр. 43, стр. 679.
26. Гробови знаменитих Срба што су им кости у Новом Саду укопане / Илија Огњановић. - Нови Сад : Штампарија А. Пајевића, 1890. - Стр. 20.
27. Др Ђорђе Натошевић (Баба). - Српски књижевници. Део 2 / Мита Калић. - Нови Сад : Браћа М. Поповића, 1891. - Стр. 52-59.
28. Историја Новог Сада / Мелхиор Ердурхељи. - Нови Сад : Штампарија А. Пајевића, 1894. - Стр. 349.
29. Д-р Ђорђе Натошевић Баба. - Занимљиве приче и белешке из живота знаменитих Срба / Илија Огњановић. - Загреб : Српска штампарија, 1900. - Стр. 86-87.
30. У спомен десетогодишњице Српског учитељског конвикта у Новом Саду : [1890-1900]. - Нови Сад : Српска штампарија С. Милетића, 1900. - Стр. 7.
31. Др Ђорђе Натошевић. - Знаменити Срби XIX века. Год. 2 / уредник Андра Гавриловић. - Загреб : Српска штампарија, 1903. - Стр. 56-58.
32. Споменица о стогодишњици Срп. прав. вел. гимназије у Новом Саду. - Нови Сад : Парна штампарија Ђ. Ивковића, 1910. - Стр. 47.
33. Оснивачи, заслужни часници и чиновници Матице српске / Васа Стајић. - Матица српска : 1826-1926. - Нови Сад : Матица српска, 1927. - Стр. 522-523.

34. Културна прегнућа новосадских Срба / Васа Стајић. - Гласник Историјског друштва у Новом Саду, Сремски Карловци, 1933, књ. 4, св. 3, стр. 104-159.
35. Здравствене прилике у Војводини у 18. и 19. столећу / Васа Стајић. - Гласник Историјског друштва у Новом Саду, Нови Сад, 1936, књ. 9, св. 2, стр. 122-138.
36. Медаковићи у Новом Саду / Васа Стајић. - Гласник Историјског друштва у Новом Саду, Нови Сад, 1937, књ. 10, св. 1, стр. 40-47.
37. Д-р Ђорђе Натошевић. - Новосадске биографије: из Архива Новосадског магистрата. Св. 3, Л-О / Васа Стајић. - Нови Сад : Град Нови Сад, 1938. - Стр. 229-233.
38. Натошевић д-р Ђорђе-Баба. - Прилози за биографски речник војвођанских Срба лекара од 1756. до конца 1940. год. / скупио Ристо Јеремић. - Нови Сад : Медицински преглед, 1952. - Стр. 92-94.
39. Ђорђе Натошевић : 1821-1887 / Милена Лозанов. - Споменица Учитељске школе у Сомбору. - Сомбор : Одбор за прославу 175-годишњице Учитељске школе у Сомбору, 1953. - Стр. 62-68.
40. Школски лист Ђорђа Натошевића / Божидар Ковачек. - Зборник Матице српске за књижевност и језик, 1956-1957, Нови Сад, 1958, књ. 4-5, стр. 122-132.
41. Новосадска гимназија : 1810-1960. - Нови Сад : Одбор за прославу 150-годишњице. - 1960. - Стр. 159.
42. Председници Матице српске. - Рад Матице српске, Нови Сад, 1972, бр. 4, стр. 87-89.
43. Књижевно одељење. - Рад Матице српске, Нови Сад, 1974, бр. 10, стр. 54.
44. Сеоба Матице српске у Нови Сад / Живан Милицавац. - Зборник Матице српске за друштвене науке, Нови Сад, 1976, књ. 61, стр. 21-40.
45. Српске школе у "српској Војводини и Тимошком Банату" за време Баховог апсолутизма / Радомир Макарић. - Зборник Матице српске за друштвене науке, Нови Сад, 1977, књ. 62, стр. 140-154.

46. Историја Матице српске. Део 1, 1826-1864: време националног буђења и културног препорода / Живан Милисавац. - Нови Сад : Матица српска, 1986. - Стр. 742.
47. Историја Матице српске. Део 2, 1864-1880: време изневерених нада и борбе за опстанак / Живан Милисавац. - Нови Сад : Матица српска, 1992. - Стр. 174.
48. Програм обележавања 175. годишњице рођења др Ђорђа Натошевића / [текст написао] Данило Небригић. - Нови Сад : Организациони одбор за обележавање 175. годишњице рођења др Ђорђа Натошевића, 1995.

РУКОПИСИ

49. Рукопис Натошевићевих афоризама
50. Део рукописа из Натошевићевог Бабиног лексикона
51. Део рукописа из Натошевићеве "Енглеске"
52. Рукопис загонетака
53. Део рукописа из Натошевићевих Имена за анатомију и физиологију
54. Рукопис из Натошевићевих Педагошких записа
55. Део рукописа Натошевићевих песама
56. Део рукописа из Натошевићевог чланка о поврћу
57. Део рукописа из Натошевићевог Писма у одбрану и хвалу жене, Нови Сад, 1852.
58. Насловна страна рукописа Натошевићевог дела "Зашто наш народ у Аустрији пропада", 1865.

ПИСМА

59. Из писма Матици српској

60. Из писма Матици српској

Српској Матици
у Новом Саду.

Прилози рукописи г. др. Ј. Јовановића, преко
српских и руских књижевних друштва, да се објављују у
књизи Матице претходно сам и имао сам да кажем.

Једно је српско друштво у Немачкој је много хвалило,
да је на краћко време више отуђа немачки, и у месту
и када се дешава ре. српски још и тако рећи домаћом књи.
потп. потпуно, па и у тој српској школи да иколку
књигу прели, све то време није отуђено цело више хвали,
и ни не претрчувају.

Што се овог превода тиче или управе једне ствари,
ја сам га са оригиналом савио и морао радити, да
је г. Јовановић не само све најважније из оригинала верно
задржао, него и на наше околице свуда се оригинал ставио
и дело претла нашим отуђама и да наше прилике дефинише
и тако, да нема сумње, да ће оно и нашим теријама и дефиницијама
у својој структури и пратњу, и да је још су веће користи него српски,
како да немачки.

Најбоље и једна је овај ишао ка...

61. Писмо Буре Даничића Ђорђу Натошевићу, 24. I 1848.

62. Из писма Јовану Ђорђевићу, Темишвар, 1858.

63. Из писма Николи Ђ. Вукићевићу, Будим, 1865.

64. Из писма Матици српској, Будим, 1866.

65. Писмо Антонију Хаџићу, Будим, 24. I 1866.

66. Из писма Министарству просвете и црквених дела, Нови Сад, 1868.
67. Из писма Матици српској, Нови Сад, 3. XI 1872.
68. Писмо Јована Јовановића Змаја Ђорђу Натошевићу, Беч, 30. X 1880.
69. Писмо Васе Пелагића Ђорђу Натошевићу, Турн Северин, 26. XII 1882.

ФОТОГРАФИЈЕ

70. Портрет Ђорђа Натошевића
71. Диплома Друштва српске словесности, Београд, 1862.

72. Портрет Ђорђа Натошевића, председника Матице српске 1881-1887.
73. Помен над гробом Ђорђа Натошевића на новосадском Успенском гробљу, 1936.

БОРЉЕ НАТОШЕВИЋ

1821 - 1887

Издавач

Библиотека Матице српске

Нови Сад

Матице српске 1

Уредник

Миро Вуксановић

Аутори каталога

Олга Рудолф и Тамара Поповић

Слог

Ерика Рутаји

Припрема

Тихомир Светличић

Тираж

100 примерака